

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 63.406/1
van 1 juni 2018

avis 63.406/1
du 1 juin 2018

over

sur

een voorontwerp van wet ‘tot
omzetting van Richtlijn
(EU) 2016/97 van het Europees
Parlement en de Raad van
20 januari 2016 betreffende
verzekeringsdistributie’

un avant-projet de loi
‘transposant la directive (UE)
2016/97 du Parlement
européen et du Conseil du
20 janvier 2016 sur la
distribution d’assurances’

Op 26 april 2018 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Economie en Consumenten verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet ‘tot omzetting van Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 24 mei 2018. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Wilfried VAN VAERENBERGH en Chantal BAMPS, staatsraden, Michel TISON en Johan PUT, assessoren, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Kristine BAMS, eerste auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 1 juni 2018.

*

Le 26 avril 2018, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre de l'Économie et des Consommateurs à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi ‘transposant la directive (UE) 2016/97 du Parlement européen et du Conseil du 20 janvier 2016 sur la distribution d’assurances’.

L’avant-projet a été examiné par la première chambre le 24 mai 2018. La chambre était composée de Marnix VAN DAMME, président de chambre, Wilfried VAN VAERENBERGH et Chantal BAMPS, conseillers d'État, Michel TISON et Johan PUT, assesseurs, et Wim GEURTS, greffier.

Le rapport a été présenté par Kristine BAMS, premier auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l’avis a été vérifiée sous le contrôle de Marnix VAN DAMME, président de chambre.

L’avis, dont le texte suit, a été donné le 1er juin 2018.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond,¹ alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN WET

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt tot het omzetten in de interne rechtsorde van richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 ‘betreffende verzekeringsdistributie’, hierna “de richtlijn” genoemd.

Met de richtlijn wordt een harmonisatie van nationale voorschriften inzake verzekerings- en herverzekeringsdistributie beoogd. Aangezien die activiteiten in de hele Unie plaatsvinden werd geopteerd voor een richtlijn die is gesteund op de artikelen 53, lid 1, en 62 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) en waarbij uitvoeringsbepalingen zo nodig aan eventuele specifieke kenmerken van het markt- en rechtssysteem van elke lidstaat kunnen worden aangepast. De betrokken richtlijn is tevens bedoeld om de nationale regelingen voor de toegang tot het verzekerings- en herverzekeringsdistributiebedrijf te coördineren.²

Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet heeft meer in het bijzonder tot doel de wet van 4 april 2014 ‘betreffende de verzekeringen’ te wijzigen door de vereisten inzake het statuut van de tussenpersonen, zoals die met betrekking tot de inschrijvingsvoorwaarden en het Europees Paspoort, de vereisten van vakbekwaamheid en organisatorische vereisten voor verzekerings- en herverzekeringsondernemingen, de gedragsregels en de informatieverplichtingen, waar nodig, aan te passen met het oog op de omzetting van de richtlijn. De voor de verzekeringssector geldende gedragsregels en informatieverplichtingen als bedoeld in de wet van 2 augustus 2002 ‘betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten’ en in het koninklijk besluit van 21 februari 2014³ worden opgeheven.

VORMVEREISTEN

3. Het voorontwerp van wet bevat diverse bepalingen die op het verwerken van persoonsgegevens betrekking hebben. Te denken valt aan het ontworpen artikel 259 van de wet

---

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Zie overweging 2 van de richtlijn.

³ Koninklijk besluit van 21 februari 2014 ‘over de regels voor de toepassing van de artikelen 27 tot 28bis van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten op de verzekeringssector’. Het betrokken koninklijk besluit werd bij wet bekrachtigd en kan om die reden enkel door de wetgever worden opgeheven.

van 4 april 2014 betreffende het door de FSMA en CDZ⁴ bij te houden register, het ontworpen artikel 261, § 2, van dezelfde wet, met betrekking tot de informatie die door de verzekeringsonderneming aan de FSMA moet worden verstrekt, en de ontworpen artikelen 264, § 2, en 275, § 1, van de voornoemde wet, inzake de dossiers die door de tussenpersonen, respectievelijk de ondernemingen dienen te worden aangelegd van de verantwoordelijken voor de distributie en van de personen in contact met het publiek.⁵

Bij artikel 36, lid 4, van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)⁶, wordt vereist dat de lidstaten de toezichthoudende autoriteit raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel of een daarop gebaseerde regelgevingsmaatregel in verband met de verwerking van persoonsgegevens. Aangezien de AVG op 25 mei 2018 in werking is getreden en het voorontwerp van wet op die datum nog niet bij de bevoegde parlementaire vergadering was ingediend, zal het voorontwerp alsnog aan de toezichthoudende autoriteit moeten worden voorgelegd.⁷

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 3

4. De verwijzingen naar bepalingen van de wet van 4 april 2014 die worden ingeschreven in artikel 91, § 2, 2°, van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (artikel 3, 1° en 2°, van het voorontwerp), dienen aan een bijkomend onderzoek te worden onderworpen. Zo lijkt in artikel 3, 1°, van het voorontwerp, te moeten worden gerefereerd aan “artikel 307” in plaats van aan “artikel 306” en moet aan het einde van artikel 3, 2°, van het voorontwerp, allicht worden geschreven “... worden vervangen door de woorden ‘304, 310 en 311 van de wet van 4 april 2014’” in plaats van “... worden vervangen door de woorden ‘303, 309 en 312 van de wet van 4 april 2014’”.

Ook de verwijzing naar “de artikelen 286, §§ 7 en 8 en 290, § 2 van de wet van 4 april 2014”, in artikel 5, 3°, a), van het voorontwerp, moet worden gecorrigeerd. Zo bestaat geen “artikel 286, § 8” (zie artikel 23 van het voorontwerp).

---

⁴ Controledienst voor de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen bedoeld in artikel 49 van de wet van 6 augustus 1990 ‘betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen’ (artikel 5, 38°, van de wet van 4 april 2014).

⁵ Zie de artikelen 21 en 22 van het voorontwerp van wet.

⁶ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG’.

⁷ Ook de wet van 3 december 2017 ‘tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit’ is op 25 mei 2018 in werking getreden.

Artikel 13

5. In het ontworpen artikel 4, § 2, tweede lid, van de wet van 4 april 2014 (artikel 13, 2°, van het voorontwerp), wordt omschreven wanneer België wordt geacht “de lidstaat van herkomst van een verzekerings-, een nevenverzekerings- of een herverzekeringstussenpersoon” te zijn. Vraag is hoe deze omschrijving zich verhoudt tot de meer algemene omschrijving van “lidstaat van herkomst”, in het ontworpen artikel 5, 29°, van de voornoemde wet (artikel 14, g), van het voorontwerp), temeer daar in deze laatste bepaling, in overeenstemming met de begripsomschrijving in de richtlijn, de hypothese waarin de tussenpersoon een rechtspersoon is meer uitgewerkt is. De omschrijving in het ontworpen artikel 4, § 2, tweede lid, van de wet van 4 april 2014, lijkt daarom overbodig en wordt het best uit het voorontwerp weggelaten.

Artikel 14

6. Aangezien het opschrift van de wet van 13 maart 2016 ‘op het statuut van en het toezicht op verzekerings- of herverzekeringsondernemingen’ reeds vermeld wordt in de wet van 4 april 2014 (zie artikel 4, § 7/1, van die wet), volstaat het om in het ontworpen artikel 5, 16°/1, eerste lid, a), van dezelfde wet (artikel 14, b), van het voorontwerp), te schrijven “in bijlage I bij de wet van 13 maart 2016 (verzekeringstakken niet-leven)”.

7. De omschrijving van het begrip “verzekering met een beleggingscomponent”, in het ontworpen artikel 5, 16°/1, van de wet van 4 april 2014 (artikel 14, b), van het voorontwerp), sluit aan op de definitie die voorkomt in artikel 2, lid 1, 17, van de richtlijn.⁸ Vraag is evenwel of kan worden volstaan met een letterlijke overname van de bewoordingen van de betrokken richtlijnbeepaling waar het de verwijzing naar “nationaal recht” betreft (ontworpen artikel 5, 16°/1, eerste lid, c) en e), van de wet van 4 april 2014) en of dergelijke verwijzing ook in de interne rechtsorde voldoende duidelijk is. Hierover om nadere toelichting verzocht, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Deze bepaling verwijst niet enkel naar verzekeringsproducten onder Belgisch recht, maar ook naar buitenlandse producten. In dat verband leek het meer opportuun om naar de Europeesrechtelijke bepalingen te verwijzen.”

Ter wille van de duidelijkheid zou de bedoeling van de stellers van het voorontwerp, zoals die door de gemachtigde is toegelicht, beter tot uitdrukking moeten worden gebracht in de tekst van het voorontwerp door in het ontworpen artikel 5, 16°/1, eerste lid, c) en e), melding te maken van het “nationaal recht van een lidstaat (of een derde land)”.

---

⁸ De ontworpen omschrijving getuigt van een complexe structuur die de leesbaarheid en de begrijpelijkheid van het aldus gedefinieerde begrip niet vergemakkelijkt. Vraag is dan ook of de complexe structuur van het ontworpen artikel 5, 16°/1, van de wet van 4 april 2014, waarin nu wordt uitgegaan van een omschrijving van het begrip, gevolgd door een aantal uitsluitingen (ontworpen artikel 5, 16°/1, eerste lid), waarna vervolgens een gelijkstelling volgt (ontworpen artikel 5, 16°/1, tweede lid), duidelijkheidshalve niet beter wordt vervangen door een bepaling waarin de omschrijving van het begrip en de gelijkstellingen worden samengevoegd waarna, in een afzonderlijk lid, de uitsluitingen zouden kunnen worden opgenomen.

8. Het is niet duidelijk op welke wijze het ontworpen artikel 5, 16°/1, tweede lid, van de wet van 4 april 2014, zich tot de richtlijn verhoudt en of, meer specifiek, met dat lid een bepaling van de richtlijn of een onderdeel ervan in het interne recht wordt omgezet. Daarenboven is niet duidelijk welke de draagwijdte is van de zinsnede “, en zonder afbreuk te doen aan de bepalingen van het eerste lid, a), b), d) en e)”. Hierover ondervraagd, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Deze bepaling vormt geen omzetting van de richtlijn. Zoals vermeld op p. 22 van de memorie van toelichting breidt het ontworpen art. 5, 16° van het ontwerp het begrip ‘verzekering met een beleggingscomponent’ uit tot bepaalde andere producten (de zgn spaar- en beleggingsverzekeringen – zie punt 16°/2). De IDD-richtlijn is een minimale-harmonisatie richtlijn die een dergelijke ingreep toelaat (zie overweging 3).

In overeenstemming met de IDD-richtlijn worden bepaalde verzekeringsproducten uitgesloten van de definitie van de verzekeringen met een beleggingscomponent (zie 16°/1, a) tot e)). Deze uitsluiting geldt echter enkel in de mate dat de in punt a), b), c) en e) bedoelde producten geen spaar- of beleggingsverzekeringen zijn. De in punt d) bedoelde producten (officieel erkende bedrijfspensioenregelingen – tweede pijler) zijn echter niet betroffen door de uitbreiding. Gelieve te noteren in dat verband dat het wetsontwerp typo’s bevat: de woorden ‘zonder afbreuk te doen aan de bepalingen van het tweede lid,’ moeten verplaatst worden naar het eerste lid, d). In het tweede lid, moet men lezen: ‘zonder afbreuk te doen aan de bepalingen van het eerste lid, a), b), c) en e)’”.

Het ontworpen artikel 5, 16°/1, tweede lid, van de wet van 4 april 2014, dient te worden gecorrigeerd op de wijze zoals door de gemachtigde aangegeven.

9. In het ontworpen artikel 5, 19°/3, van de wet van 4 april 2014 (artikel 14, c), van het voorontwerp), wordt het begrip “duurzame drager” omschreven. In andere bepalingen van het voorontwerp wordt melding gemaakt van een informatieverstrekking “op papier of op een andere duurzame drager” (ontworpen artikel 284, § 5, van de wet van 4 april 2014; artikel 23 van het voorontwerp), en van “een andere duurzame drager dan papier (of via een website)” (ontworpen artikel 285, §§ 3 en 4, van de wet van 4 april 2014; artikel 23 van het voorontwerp). Wat dat betreft moet er evenwel op worden gewezen dat uit een ander voorontwerp van wet valt af te leiden dat het de bedoeling van de wetgever is om in het Wetboek van economisch recht een definitie in te schrijven van het begrip “duurzame gegevensdrager” (support durable) dat zowel een opslag op papier omvat als een elektronische drager die aan bepaalde voorwaarden voldoet, en die moet gelden voor alle gevallen waarin een wet of een besluit dat begrip hanteert.⁹ Eenmaal die bedoeling zal zijn gerealiseerd, zal in de desbetreffende bepalingen van het heden om advies voorgelegde voorontwerp van wet kunnen worden volstaan met een verwijzing naar het eenvormige begrip “duurzame gegevensdrager” dat de wetgever met het andere voorontwerp van wet beoogt in te voeren en dat het overbodig maakt om nog langer apart melding te maken van “papier” of “andere duurzame dragers”.

⁹ Zie advies 63.330/1 van de Raad van State, afdeling Wetgeving, van 25 mei 2018 over een voorontwerp van wet ‘tot harmonisatie van de begrippen elektronische handtekening en duurzame gegevensdrager en tot opheffing van de belemmeringen voor het sluiten van overeenkomsten langs elektronische weg’.

Artikel 20

10. In het ontworpen artikel 258, § 1, eerste lid, van de wet van 4 april 2014 wordt de afwijkingsbepaling onder c) ter wille van de coherentie het best geïntegreerd in b), waarvan wordt afgeweken.

11. Zoals het ontworpen artikel 258, § 1, tweede lid, van de wet van 4 april 2014 is geredigeerd, kan de Koning de hem in dat lid gedelegeerde bevoegdheid uitoefenen “om de consumentenbescherming te bevorderen en rekening te houden met de evolutie van de consumptieprijzen”, maar daarnaast kan hij met die bevoegdheid om het even welk ander oogmerk nastreven (“onder andere”; “notamment”). Op die wijze wordt het aan de Koning gelaten om zelf invulling te geven aan het oogmerk dat hij met de aan hem gedelegeerde bevoegdheid zal kunnen nastreven. Op die wijze houdt de ontworpen bepaling voor de Koning niet meer in dan een soort richtlijn, wat het na te streven oogmerk betreft. Vraag is of dat de bedoeling is en of aan de ontworpen bepaling op dat punt niet een meer afgebakend en dwingend karakter moet worden gegeven door erin de woorden “onder andere” en “notamment” te schrappen.

12. In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 258, § 2, eerste lid, (iii),¹⁰ van de wet van 4 april 2014, moet worden geschreven “het in artikel 284, § 5, bedoelde informatiedocument ...”.

Artikel 21

13. Teneinde er geen twijfel over te laten bestaan dat het in het ontworpen artikel 266, eerste lid, 4°, van de wet van 4 april 2014, uitsluitend gaat om de beroepsaansprakelijkheidsverzekering, bedoeld in het eerste lid van 4°, expliciteren men in het tweede en het derde lid van 4° dat erin effectief enkel de “beroepsaansprakelijkheidsverzekering” wordt beoogd. Nu wordt in de betrokken leden immers in algemene zin melding gemaakt van de “verzekeringsovereenkomst” en de “verzekering”.

14. In het ontworpen artikel 266, eerste lid, 6°, van de wet van 4 april 2014, is de zinsnede “, slechts handelen met toepassing van de relevante Belgische controlewetgeving voor de uitoefening van verzekeringsactiviteiten in België toegelaten verzekeringsondernemingen,” in de Nederlandse tekst, moeilijk leesbaar. Beter ware het om de redactie van de Nederlandse tekst af te stemmen op die van de Franse tekst.

---

¹⁰ Het is niet duidelijk waarom in het ontworpen artikel 258, § 2, eerste lid, van de wet van 4 april 2014, wordt geopteerd voor een indeling van dat lid in (i), (ii) en (iii), terwijl er in paragraaf 1, eerste lid, van hetzelfde artikel een indeling is in “a)”, “b)” en “c)”. Op dat punt lijkt een grotere eenvormigheid aangewezen. Deze opmerking kan trouwens nuttig worden betrokken op de gehele tekst van het voorontwerp van wet.

15. In verband met de bevoegdheden die aan de FSMA in het ontworpen artikel 269, § 1, van de wet van 4 april 2014 worden verleend, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Deze bepaling legt de manier uit waarop de FSMA haar toezicht uitoefent in geval van uitoefening van het paspoortregime voorzien door de IDD-richtlijn. Zij laat de FSMA toe om de concrete modaliteiten vast te stellen voor de notificatie (bvb, mail, brief, internet portal ...).”

Het verlenen van verordenende bevoegdheden aan openbare instellingen is niet uitgesloten op voorwaarde dat de aldus gedelegeerde bevoegdheden een technisch karakter hebben en van een veeleer detailmatige aard zijn. Dit lijkt het geval te zijn met de bevoegdheden die in het ontworpen artikel 269, § 1, van de wet van 4 april 2014, aan de FSMA worden verleend en zoals die door de gemachtigde worden beschreven. Dezelfde conclusie geldt voor de bevoegdheden die aan de FSMA worden verleend in de ontworpen artikelen 270, § 1, en 275, § 2, tweede lid, van de wet van 4 april 2014.

16. In het ontworpen artikel 271, § 2, van de wet van 4 april 2014 stemmen de woorden “[d]e FSMA kan met de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst overeenkomen dat zij als bevoegde lidstaat van herkomst optreedt”, in de Nederlandse tekst, niet overeen met de zinsnede “la FSMA peut convenir avec l’autorité compétente de l’Etat membre d’origine d’agir comme si elle était l’autorité compétente de l’Etat membre d’origine”, in de Franse tekst. Het verdient aanbeveling om ook in de Nederlandse tekst van de ontworpen bepaling nauwer aan te sluiten op de redactie van artikel 7, lid 1, van de richtlijn.

Artikel 22

17. Luidens het ontworpen artikel 272 van de wet van 4 april 2014 is het desbetreffende hoofdstuk van toepassing op de “Belgische” verzekerings- en herverzekeringsondernemingen, met inbegrip van de bijkantoren die zij in andere EER-lidstaten hebben gevestigd. Uit artikel 6, lid 1, van de richtlijn lijkt te moeten worden afgeleid dat de beoogde ondernemingen die zijn welke België als lidstaat van herkomst hebben. Ter wille van de duidelijkheid zou dit het best met zoveel woorden in het ontworpen artikel 272 worden geëxpliciteerd. Ook de vermelding van de “Belgische verzekeringsdistributeurs”, na het eerste streepje van het ontworpen artikel 278, § 1, van de wet van 4 april 2014 (artikel 23 van het voorontwerp), zou op dezelfde wijze moeten worden verduidelijkt.

18. Het ontworpen artikel 273 van de wet van 4 april 2014 heeft betrekking op de verplichting van de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen om één of meer natuurlijke personen aan te duiden als verantwoordelijken voor de distributie. In die bepaling wordt aan de Koning de bevoegdheid verleend om “de toepasselijke vereisten op dit punt” vast te stellen. De draagwijdte van de aldus aan de Koning verleende bevoegdheid is niet duidelijk omdat eraan kan worden getwijfeld of de bevoegdheid van de Koning beperkt blijft tot het bepalen van het aantal verantwoordelijken voor de distributie, dan wel een ruimere draagwijdte heeft en moet worden geacht betrekking te hebben op alle aspecten van de aanduiding van de verantwoordelijken voor de distributie. De bevoegdheidsdelegatie in het ontworpen artikel 273 van de wet van 4 april 2014 zou bijgevolg op een andere, meer duidelijke wijze moeten worden omschreven.

Artikel 23

19. Aan de gemachtigde werd gevraagd welke bepaling van de richtlijn wordt omgezet met het ontworpen artikel 278 van de wet van 4 april 2014. De gemachtigde antwoordde:

“Art. 278, § 1 bepaalt het toepassingsgebied van het nieuw Hoofdstuk V van de wet. Het toepassingsgebied is beperkt op de Belgische verzekeringsdistributeurs, de Belgische bijkantoren van verzekeringsdistributeurs uit andere lidstaten en op de verzekeringsdistributeurs uit derde landen die toegelaten zijn een activiteit in België uit te oefenen. Dit artikel is dus gebaseerd op het territorialiteitsbeginsel; dit principe wordt niet expliciet vermeld in een bepaling van de IDD-richtlijn, maar vormt bvb de basis voor de bepalingen van art. 4 tot 9 van de richtlijn.

Art. 278, § 2 vormt de concrete vertaling van overweging 3 van de richtlijn.

Krachtens art. 278, § 3 wordt de toepassing van bepaalde bepalingen van het wetsontwerp uitgesloten voor wat de producten van de tweede pijler van de pensioenen betreft. Voor deze producten is immers enkel het regime dat voorzien wordt door de richtlijn van toepassing, en niet de extra- of strengere vereisten die van toepassing zijn voor de andere verzekeringsproducten.”

Uit de door de gemachtigde verstrekte toelichting blijkt dat uit het ontworpen artikel 278, § 3, van de wet van 4 april 2014, een verschillende behandeling voortvloeit tussen, enerzijds, verzekeringsproducten waarop uitsluitend de regeling van de richtlijn wordt toegepast en, anderzijds, verzekeringsproducten waarop “extra- of strengere vereisten” – bijkomend aan die van de richtlijn – van toepassing zijn. Voor dergelijk verschil in behandeling van categorieën verzekeringsproducten zal een objectieve en redelijke verantwoording moeten kunnen worden gegeven in het licht van het grondwettelijk gewaarborgde gelijkheidsbeginsel.

20. In de inleidende zin van artikel 23 van het voorontwerp wordt vermeld dat hoofdstuk 5 van deel 6 van de wet van 4 april 2014 “de artikelen 278 tot 297” omvat. Het ontworpen hoofdstuk 5 bestaat evenwel slechts uit de artikelen 278 tot 296/2. De verwijzing naar de bepalingen van het betrokken hoofdstuk in de inleidende zin van artikel 23 van het voorontwerp dient derhalve te worden gecorrigeerd.¹¹

21. In het ontworpen artikel 278, § 2, van de wet van 4 april 2014 worden onder meer de “regels in artikelen 5, 16°/1, tweede lid”, van de wet van toepassing verklaard voor de betrokken verzekeringsdistributeurs. Veeleer dan gedragsregels of informatieverplichtingen op te leggen en een eigenlijke “regel” uit te maken, houdt het ontworpen artikel 5, 16°/1, tweede lid, van de wet een gelijkstelling in met het in die bepaling omschreven begrip “verzekering met een beleggingscomponent”. Indien het de bedoeling is om in het ontworpen artikel 278, § 2, te verwijzen naar het ontworpen artikel 5, 16°/1, tweede lid, zou die verwijzing op een andere manier moeten worden verwoord en zou tevens duidelijker de draagwijdte van dergelijke verwijzing tot uitdrukking moeten worden gebracht.

---

¹¹ In aansluiting hierop rijst de vraag of artikel 25 van het voorontwerp dan effectief een artikel 297/1, dan wel veeleer een artikel 297 dient in te voegen.

22. In het ontworpen artikel 278, § 3, tweede lid, van de wet van 4 april 2014 wordt bepaald dat artikel 279, § 2, tweede lid, van die wet enkel van toepassing is wat de informatie betreft die “krachtens het eerste lid” wordt vereist. Het is niet duidelijk waarom deze bepaling niet wordt geïntegreerd in het ontworpen artikel 279, § 2, van de wet, temeer daar op die wijze kan worden vermeden dat onduidelijkheid ontstaat met betrekking tot de vereiste informatie die wordt beoogd: de woorden “de informatie (...) die krachtens het eerste lid wordt vereist” kunnen er immers aan doen twijfelen welke informatie en welk “lid” precies worden bedoeld.

23. In het ontworpen artikel 279, § 1, van de wet van 4 april 2014, stemmen de woorden “op loyale, billijke en professionele wijze”, in de Nederlandse tekst, niet overeen met de woorden “de manière honnête, impartiale et professionnelle”, in de Franse tekst.¹² Deze discordantie zal moeten worden weggewerkt. Het gegeven dat in zowel de Nederlandse als de Franse tekst van de ontworpen bepaling wordt aangesloten bij respectievelijk de Nederlandse en de Franse tekst van de richtlijn bepaling die wordt omgezet, impliceert immers niet dat de betrokken discordantie in het interne recht kan worden overgenomen.

24. In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 285, § 3, van de wet van 4 april 2014 moet uiteraard worden geschreven “op verzoek van de klant”.

25. Luidens het ontworpen artikel 285, § 8, van de wet van 4 april 2014 kan de Koning, wanneer hij de in het betrokken hoofdstuk vermelde informatieverplichtingen aanvult, bepalen dat de informatie conform dat artikel aan de cliënten zal moeten worden verstrekt. Hierover om nadere verduidelijking gevraagd, deelde de gemachtigde het volgende mee:

“Deze bepaling lijkt een overblijfsel te zijn van een eerdere versie van het voorontwerp. Aangezien er geen machtigingen meer zijn voor de Koning om extra informatieverplichtingen op te leggen kan zij geschrapt worden.”

Het ontworpen artikel 285, § 8, dient uit het voorontwerp te worden weggelaten.

26. Zoals door de gemachtigde is bevestigd, dient het ontworpen artikel 286, § 3, van de wet van 4 april 2014 aan te vangen als volgt: “In het in paragraaf 2 bedoelde geval ...” (niet: “In het in paragraaf 1 bedoelde geval ...”).

27. In het ontworpen artikel 287, eerste lid, 2°, van de wet van 4 april 2014 wordt bepaald dat de representatieve organisaties van de verzekeringssector in de gedragscode onder meer “een niet-exhaustieve lijst van inducements [moeten vastleggen] die afbreuk doen aan de kwaliteit van de aan de klant verleende dienst”. Bij gebreke aan een gedragscode of een bekrachtigde gedragscode wordt ook de Koning gemachtigd om dergelijke niet-exhaustieve lijst van inducements op te stellen (ontworpen artikel 287, derde lid, 2°). Aan de gemachtigde werd gevraagd welke gevolgen moeten worden gehecht aan inducements die al dan niet op de niet-exhaustieve lijst voorkomen. De gemachtigde beantwoordde die vraag als volgt:

¹² De Nederlandse en de Franse tekst van het ontworpen artikel 287, eerste lid, 1°, van de wet van 4 april 2014 (“eerlijke, billijke en professionele wijze”; “d’une manière honnête, équitable et professionnelle”), dat een vergelijkbare bepaling is, stemmen wel overeen.

“De inducements die opgenomen worden in de lijst worden geacht een negatieve effect [te hebben] op de kwaliteit van de aan de klant verleende dienst. Tengevolge worden zij geacht niet te voldoen aan het nieuw artikel 279, § 1 (‘Verzekeringsdistributeurs zetten zich altijd op loyale billijke en professionele wijze in voor de belangen van hun klanten (...’). Voor de inducements die niet opgenomen zijn geldt dit vermoeden niet.”

Uit de door de gemachtigde verstrekte uitleg lijkt te moeten worden afgeleid dat inducements die niet op de lijst zijn opgenomen evenzeer afbreuk kunnen doen aan bijvoorbeeld de verplichting die voor verzekeringsdistributeurs voortvloeit uit het ontworpen artikel 279, § 1, van de wet, maar dat in dat geval alsnog *in concreto* dient te worden aangetoond dat het betrokken inducement afbreuk doet aan de kwaliteit van de aan de klant verleende dienst. Bij inducements die wel op de lijst werden opgenomen, bestaat het vermoeden dat ermee afbreuk wordt gedaan aan de kwaliteit van de dienstverlening aan de klant tenzij het tegenbewijs kan worden geleverd.

Het verdient aanbeveling om de rechtsgevolgen die voortvloeien uit het opnemen van inducements op de lijst in de memorie van toelichting te verduidelijken. Die uitleg kan beperkt blijven tot de in dit advies geschetste lezing indien deze door de stellers van het voorontwerp kan worden bijgetreden of kan bestaan uit een andere verduidelijking indien de voornoemde lezing niet zou worden bijgetreden. De betrokken uitleg kan dan tevens worden te baat genomen om te verduidelijken wat precies moet worden begrepen onder de “niet-exhaustiviteit” van de lijst met inducements en of, meer in het bijzonder, met een aantal voorbeelden van inducements kan worden volstaan,¹³ dan wel moet worden gestreefd naar een zo volledig mogelijke lijst van inducements waarvan mag worden aangenomen dat zij afbreuk doen aan de kwaliteit van de dienstverlening aan de klant.

28. Aan het einde van het ontworpen artikel 293, § 1, eerste lid, van de wet van 4 april 2014 wordt melding gemaakt van “de gedragsregels als bedoeld in dit deel of in de bepalingen ter uitvoering ervan”. Aangezien de ontworpen regeling op dit punt gevolgen kan hebben op het vlak van de burgerlijke aansprakelijkheid van de betrokken verzekeringsondernemingen dient de verwijzing naar de beoogde “gedragsregels” zo nauwkeurig mogelijk te gebeuren. Men vermeldde derhalve dat de beoogde gedragsregels die zijn welke – zoals door de gemachtigde is bevestigd – zijn vervat in “hoofdstuk V” van het betrokken deel.

29. Ter wille van de leesbaarheid dient in de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 295, § 3, van de wet van 4 april 2014 het woord “beoordeelt” een andere plaats te krijgen. De betrokken paragraaf moet derhalve aanvangen als volgt: “Indien een verzekeringstussenpersoon de klant meedeelt dat het advies op onafhankelijke basis wordt verstrekt, beoordeelt hij een toereikend aantal ...”.

¹³ In de commentaar die in de memorie van toelichting wordt gegeven bij het ontworpen artikel 287 van de wet van 4 april 2014 wordt erop gewezen dat, als een aanvaardbare gedragscode ontbreekt, de Koning kan ingrijpen en zelf voor de nodige verduidelijkingen kan zorgen “door met name voorbeelden te geven van wat binnen de sector verboden is”.

30. In het ontworpen artikel 296/2, § 1, tweede lid, van de wet van 4 april 2014, worden de in dat lid omschreven collectieve verzekeringsovereenkomsten van de toepassing van het ontworpen artikel uitgesloten. Naar het zeggen van de gemachtigde is het ontworpen artikel 296/2, § 1, tweede lid, evenwel “een overblijfsel van een eerdere versie van de wettekst en zal [het betrokken lid] geschrapt worden”.

Artikel 28

31. In het ontworpen artikel 307, § 7, van de wet van 4 april 2014 (artikel 28, 2°, van het voorontwerp), wordt bepaald dat artikel 311, § 5, van dezelfde wet, met de daarin vervatte maatregel van publicatie door de FSMA, van toepassing is “ingevolge een overtreding van de verplichtingen die zijn opgelegd door deze wet voor de omzetting van de IDD-richtlijn, of door bepalingen die zijn genomen op grond van of ter uitvoering van deze bepalingen, of van de IDD-richtlijn zelf”. Gelijkaardige bepalingen zijn vervat in de ontworpen artikelen 310, § 7 (artikel 31, 2°, van het voorontwerp), 311, § 5 (artikel 32, 5°, van het voorontwerp), en 312, § 7 (artikel 33 van het voorontwerp), van de wet van 4 april 2014.

Het voorontwerp van wet bevat niet enkel bepalingen waarmee omzetting wordt gegeven aan de richtlijn maar legt ook verplichtingen op die de richtlijn overstijgen.¹⁴ Vraag is of in dit laatste geval ook toepassing zal worden gemaakt van de maatregel die wordt bedoeld in het ontworpen artikel 311, § 5. Hoe dan ook mag er geen onduidelijkheid bestaan over de gevallen waarin de betrokken informatie door de FSMA moet worden gepubliceerd en over die waarin geen publicatie zal gebeuren en er derhalve in voorkomend geval geen toepassing wordt gemaakt van het ontworpen artikel 311, § 5, van de wet.

Artikel 32

32. Aan het einde van het ontworpen artikel 311, § 5, eerste lid, van de wet van 4 april 2014 (artikel 32, 5°, van het voorontwerp), is er een gebrek aan overeenstemming tussen de Nederlandse (“conform artikel 72, § 3, vierde tot zevende lid, van deze wet”) en de Franse tekst (“conformément à l’article 72, § 3, alinéas 4 à 7, de la loi du 2 août 2002”). Deze discordantie moet worden weggewerkt. Naar het zeggen van de gemachtigde zal daartoe de Franse tekst worden gecorrigeerd.

Artikel 59

33. Men vermeldde in de Nederlandse tekst van artikel 59, eerste lid, van het voorontwerp, dat erin wordt bedoeld op artikel 5, 21°/5 en 21°/6, “van de wet van 4 april 2014”. Op die wijze wordt dan tevens beter aangesloten op de Franse tekst.

*

---

¹⁴ Zie bijvoorbeeld de ontworpen artikelen 291 en 293 van de wet van 4 april 2014 (artikel 23 van het voorontwerp).

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique ¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET DE LOI

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet de transposer dans l'ordre juridique interne la directive (UE) 2016/97 du Parlement européen et du Conseil du 20 janvier 2016 'sur la distribution d'assurances', dénommée ci-après « la directive ».

La directive a pour objet d'harmoniser les dispositions nationales relatives à la distribution d'assurances et de réassurances. Dès lors que ces activités sont exercées dans toute l'Union, le choix s'est porté sur une directive fondée sur l'article 53, paragraphe 1, et sur l'article 62 du Traité sur le fonctionnement de l'Union européenne (TFUE) qui permet, si nécessaire, d'adapter les mesures d'exécution aux spécificités éventuelles du marché ou du système juridique particulier de chaque État membre. Cette directive vise également à coordonner les règles nationales régissant l'accès aux activités de distribution d'assurances et de réassurances ².

L'avant-projet de loi soumis pour avis a plus particulièrement pour objet de modifier la loi du 4 avril 2014 'relative aux assurances' en adaptant, si nécessaire, les exigences relatives au statut des intermédiaires, telles que celles concernant les conditions d'inscription et le Passeport européen, les exigences professionnelles et organisationnelles pour les entreprises d'assurance et de réassurance, les règles de conduite et les obligations en matière d'information, en vue de la transposition de la directive. Les règles de conduite et les obligations en matière d'information applicables au secteur des assurances, visées dans la loi du 2 août 2002 'relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers' et dans l'arrêté royal du 21 février 2014 ³, sont abrogées.

FORMALITÉS

3. L'avant-projet de loi contient diverses dispositions relatives au traitement des données à caractère personnel. Sont visés l'article 259, en projet, de la loi du 4 avril 2014 qui concerne le registre devant être tenu par la FSMA et l'OCM ⁴, l'article 261, § 2, en projet, de la

---

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique » la conformité avec les normes supérieures.

² Voir le considérant 2 de la directive.

³ Arrêté royal du 21 février 2014 'relatif aux modalités d'application au secteur des assurances des articles 27 à 28bis de la loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers'. Cet arrêté royal a été confirmé par la loi et ne peut dès lors être abrogé que par le législateur.

⁴ L'Office de contrôle des mutualités et des unions nationales de mutualités visé à l'article 49 de la loi du 6 août 1990 'relative aux mutualités et aux unions nationales de mutualités' (article 5, 38°, de la loi du 4 avril 2014).

même loi, concernant les informations que l'entreprise d'assurance doit fournir à la FSMA, et les articles 264, § 2, et 275, § 1er, en projet, de la loi précitée, en ce qui concerne les dossiers que les intermédiaires et les entreprises doivent respectivement constituer pour les responsables de la distribution et les personnes en contact avec le public ⁵.

L'article 36, paragraphe 4, du règlement général sur la protection des données (RGPD) ⁶ requiert que les États membres consultent l'autorité de contrôle dans le cadre de l'élaboration d'une proposition de mesure législative devant être adoptée par un parlement national, ou d'une mesure réglementaire fondée sur une telle mesure législative, qui se rapporte au traitement des données à caractère personnel. Dès lors que le RGPD est entré en vigueur le 25 mai 2018 et qu'à cette date l'avant-projet de loi n'avait pas encore été soumis à l'assemblée parlementaire compétente, ce dernier devra encore être soumis à l'autorité de contrôle ⁷.

EXAMEN DU TEXTE

Article 3

4. Les références à des dispositions de la loi du 4 avril 2014 inscrites à l'article 91, § 2, 2°, de la loi du 10 avril 1971 'sur les accidents du travail' (article 3, 1° et 2°, de l'avant-projet) doivent faire l'objet d'un examen complémentaire. C'est ainsi que l'article 3, 1°, de l'avant-projet devrait viser l'article 307 au lieu de l'article 306 et qu'à la fin de l'article 3, 2°, de l'avant-projet, il convient sans doute d'écrire « ... sont remplacés par les mots '304, 310 et 311 de la loi du 4 avril 2014' » au lieu de « ... sont remplacés par les mots '303, 309 et 312 de la loi du 4 avril 2014' ».

La référence aux « articles 286, §§ 7 et 8 et 290, § 2 de la loi du 4 avril 2014 », à l'article 5, 3°, a), de l'avant-projet, doit également être rectifiée. En effet, il n'y a pas d'« article 286, § 8 » (voir l'article 23 de l'avant-projet).

---

⁵ Voir les articles 21 et 22 de l'avant-projet de loi.

⁶ Règlement (UE) 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 'relatif à la protection des personnes physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive 95/46/CE'.

⁷ La loi du 3 décembre 2017 'portant création de l'Autorité de protection des données' est également entrée en vigueur le 25 mai 2018.

Article 13

5. L'article 4, § 2, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014 (article 13, 2°, de l'avant-projet) détermine quand la Belgique est réputée être « l'État membre d'origine d'un intermédiaire d'assurance, d'un intermédiaire d'assurance à titre accessoire ou d'un intermédiaire de réassurance ». La question se pose de savoir comment cette définition s'articule avec la définition plus générale d'« État membre d'origine », figurant à l'article 5, 29°, en projet, de la loi précitée (article 14, g), de l'avant-projet), d'autant que cette dernière disposition, conformément à la définition donnée par la directive, développe davantage l'hypothèse dans laquelle l'intermédiaire est une personne morale. La définition inscrite à l'article 4, § 2, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014, paraît dès lors superflue et il serait préférable de la distraire de l'avant-projet.

Article 14

6. L'intitulé de la loi du 13 mars 2016 'relative au statut et au contrôle des entreprises d'assurance ou de réassurance' étant déjà mentionné dans la loi du 4 avril 2014 (voir l'article 4, § 7/1, de cette loi), il suffit d'écrire à l'article 5, 16°/1, alinéa 1er, a), en projet, de la même loi (article 14, b), de l'avant-projet), « à l'annexe I de la loi du 13 mars 2016 (branches d'assurance non-vie) ».

7. La définition de la notion de « produit d'investissement fondé sur l'assurance », à l'article 5, 16°/1, en projet, de la loi du 4 avril 2014 (article 14, b), de l'avant-projet), suit celle qui est donnée à l'article 2, paragraphe 1, 17, de la directive⁸. La question se pose toutefois de savoir s'il peut suffire de reproduire littéralement les termes utilisés dans la disposition de la directive concernée pour ce qui est de la référence au « droit national » (article 5, 16°/1, alinéa 1er, c) et e), en projet, de la loi du 4 avril 2014) et si une référence de l'espèce est aussi suffisamment claire dans l'ordre juridique interne. Invité à donner des précisions à ce sujet, le délégué a communiqué ce qui suit :

« Deze bepaling verwijst niet enkel naar verzekeringsproducten onder Belgisch recht, maar ook naar buitenlandse producten. In dat verband leek het meer opportuun om naar de Europeesrechtelijke bepalingen te verwijzen ».

Dans un souci de clarté, le texte de l'avant-projet devrait faire apparaître plus clairement l'intention de ses auteurs, telle qu'elle a été explicitée par le délégué, en mentionnant à l'article 5, 16°/1, alinéa 1er, c) et e), en projet, le « droit national d'un État membre (ou d'un État tiers) ».

---

⁸ La définition en projet présente une structure complexe qui n'est pas de nature à faciliter la lisibilité et l'intelligibilité de la notion ainsi définie. La question se pose dès lors de savoir si, dans un souci de clarté, il ne vaudrait pas mieux remplacer la structure complexe de l'article 5, 16°/1, en projet, de la loi du 4 avril 2014, qui se fonde sur une définition de la notion, suivie d'un certain nombre d'exclusions (article 5, 16°/1, alinéa 1er, en projet), pour se terminer par une assimilation (article 5, 16°/1, alinéa 2, en projet), par une disposition joignant la définition de la notion et les assimilations, suivie d'un alinéa distinct qui pourrait contenir les exclusions.

8. On n'aperçoit pas de quelle manière l'article 5, 16°/1, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014 s'accorde avec la directive et si, plus précisément, cet alinéa transpose une disposition de la directive ou une de ses subdivisions en droit interne. On n'aperçoit pas, en outre, la portée du segment de phrase « , et sans préjudice des dispositions de l'alinéa 1er, a), b), d) et e) ». Interrogé à ce propos, le délégué a communiqué ce qui suit :

« Deze bepaling vormt geen omzetting van de richtlijn. Zoals vermeld op p. 22 van de memorie van toelichting breidt het ontworpen art. 5, 16° van het ontwerp het begrip 'verzekering met een beleggingscomponent' uit tot bepaalde andere producten (de zgn spaar- en beleggingsverzekeringen – zie punt 16°/2). De IDD-richtlijn is een minimale-harmonisatie richtlijn die een dergelijke ingreep toelaat (zie overweging 3).

In overeenstemming met de IDD-richtlijn worden bepaalde verzekeringsproducten uitgesloten van de definitie van de verzekeringen met een beleggingscomponent (zie 16°/1, a) tot e)). Deze uitsluiting geldt echter enkel in de mate dat de in punt a), b), c) en e) bedoelde producten geen spaar- of beleggingsverzekeringen zijn. De in punt d) bedoelde producten (officieel erkende bedrijfspensioenregelingen – tweede pijler) zijn echter niet betroffen door de uitbreiding. Gelieve te noteren in dat verband dat het wetsontwerp typo's bevat: de woorden 'zonder afbreuk te doen aan de bepalingen van het tweede lid,' moeten verplaatst worden naar het eerste lid, d). In het tweede lid, moet men lezen: 'zonder afbreuk te doen aan de bepalingen van het eerste lid, a), b), c) en e)' ».

L'article 5, 16°/1, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014, sera corrigé de la manière indiquée par le délégué.

9. L'article 5, 19°/3, en projet, de la loi du 4 avril 2014 (article 14, c), de l'avant-projet) définit la notion de « support durable ». D'autres dispositions de l'avant-projet font mention d'informations fournies « sur support papier ou sur un autre support durable » (article 284, § 5, en projet, de la loi du 4 avril 2014; article 23 de l'avant-projet), et d'« un support durable autre que le papier (ou d'un site internet) » (article 285, §§ 3 et 4, en projet, de la loi du 4 avril 2014; article 23 de l'avant-projet). On notera toutefois à cet égard qu'il se déduit d'un autre avant-projet de loi que l'intention du législateur est d'inscrire dans le Code de droit économique une définition de la notion de « support durable » (duurzame gegevensdrager) qui comprend tant un stockage sur papier qu'un support électronique satisfaisant à certaines conditions, et qui doit s'appliquer dans tous les cas où une loi ou un arrêté recourt à cette notion⁹. Une fois que cette intention sera concrétisée, il suffira que les dispositions concernées de l'avant-projet de loi présentement soumis pour avis fassent référence à la notion uniforme de « support durable » que le législateur entend instaurer par l'autre avant-projet de loi et qui rend superflu d'encore mentionner distinctement les « support[s] papier » ou les « autre[s] support[s] durable[s] ».

⁹ Voir l'avis 63.330/1 du Conseil d'État, section de législation, du 25 mai 2018 sur un avant-projet de loi 'visant à harmoniser les concepts de signature électronique et de support durable ainsi que lever des obstacles à la conclusion de contrat par voie électronique'.

Article 20

10. À l'article 258, § 1er, alinéa 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014, mieux vaudrait, dans un souci de cohérence, que la disposition dérogatoire énoncée au point c) soit intégrée au point b), auquel il est dérogé.

11. Dans sa formulation actuelle, l'article 258, § 1er, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014 permet au Roi d'exercer la compétence que lui délègue cet alinéa afin « de promouvoir la protection des consommateurs et tenir compte de l'évolution des prix à la consommation », mais il l'habilite en outre, par la voie de cette compétence, à poursuivre n'importe quel autre objectif (« notamment »; « onder andere »). Le Roi peut ainsi déterminer lui-même l'objectif qu'il pourra poursuivre avec la compétence qui lui est déléguée. Dès lors, la disposition en projet ne constitue pour le Roi rien de plus qu'une espèce de ligne de conduite en ce qui concerne l'objectif poursuivi. La question se pose de savoir si telle est bien l'intention et si la disposition en projet ne devrait pas être définie de manière plus précise et contraignante en supprimant les mots « notamment » et « onder andere ».

12. Dans le texte néerlandais de l'article 258, § 2, alinéa 1er, (iii)¹⁰, en projet, de la loi du 4 avril 2014, on écrira « het in artikel 284, § 5, bedoelde informatiedocument ... ».

Article 21

13. Afin qu'aucun doute ne subsiste relativement au fait que l'article 266, alinéa 1er, 4°, en projet, de la loi du 4 avril 2014, concerne exclusivement l'assurance responsabilité civile professionnelle, mentionnée à l'alinéa 1er, du 4°, il sera précisé aux alinéas 2 et 3 du 4°, que c'est effectivement l'« assurance responsabilité civile professionnelle » qui y est visée. Pour l'heure, les alinéas concernés se bornent en effet à mentionner d'une manière générale le « contrat d'assurance » et l'« assurance ».

14. Dans le texte néerlandais de l'article 266, alinéa 1er, 6°, en projet, de la loi du 4 avril 2014, le membre de phrase « , slechts handelen met toepassing van de relevante Belgische controlewetgeving voor de uitoefening van verzekeringsactiviteiten in België toegelaten verzekeringsondernemingen, » manque de clarté. Il aurait mieux valu aligner la rédaction du texte néerlandais sur celle du texte français.

---

¹⁰ On n'aperçoit pas pourquoi on a choisi à l'article 258, § 2, alinéa 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014, de diviser cet alinéa en (i), (ii) et (iii), alors que le paragraphe 1er, alinéa 1er, de ce même article est divisé en « a) », « b) » et « c) ». Une plus grande uniformité paraît indiquée sur ce point. Cette observation peut au demeurant être formulée utilement pour l'ensemble du texte de l'avant-projet de loi.

15. En ce qui concerne les compétences que l'article 269, § 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014 accorde à la FSMA, le délégué a communiqué ce qui suit :

« Deze bepaling legt de manier uit waarop de FSMA haar toezicht uitoefent in geval van uitoefening van het paspoortregime voorzien door de IDD-richtlijn. Zij laat de FSMA toe om de concrete modaliteiten vast te stellen voor de notificatie (bvb, mail, brief, internet portal ...) ».

L'attribution d'un pouvoir réglementaire à un organisme public n'est pas exclue, à la condition que les compétences ainsi déléguées présentent un caractère technique ou concernent plutôt des points de détail. Tel semble être le cas des compétences qu'accorde à la FSMA l'article 269, § 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014, telles qu'elles sont décrites par le délégué. Il en va de même des compétences que les articles 270, § 1er, et 275, § 2, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014 octroient à cette même autorité.

16. Dans l'article 271, § 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014, les mots « [d]e FSMA kan met de bevoegde autoriteit van de lidstaat van herkomst overeenkomen dat zij als bevoegde lidstaat van herkomst optreedt », figurant dans le texte néerlandais, ne correspondent pas aux mots « la FSMA peut convenir avec l'autorité compétente de l'État membre d'origine d'agir comme si elle était l'autorité compétente de l'État membre d'origine », du texte français. Il est recommandé d'aligner également davantage le texte néerlandais de la disposition en projet sur la rédaction de l'article 7, paragraphe 1, de la directive.

Article 22

17. Selon l'article 272, en projet, de la loi du 4 avril 2014, le chapitre concerné est applicable aux entreprises d'assurance et de réassurance « belges », y compris aux succursales qu'elles ont établies dans d'autres États membres de l'EEE. Il semble devoir être déduit de l'article 6, paragraphe 1, de la directive que les entreprises visées sont celles dont l'État d'origine est la Belgique. Dans un souci de clarté, mieux vaudrait le mentionner explicitement à l'article 272, en projet. La mention des « distributeurs belges de produits d'assurance », figurant après le premier tiret de l'article 278, § 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014 (article 23 de l'avant-projet), devrait également être précisée de la sorte.

18. L'article 273, en projet, de la loi du 4 avril 2014 concerne l'obligation pour les entreprises d'assurance et de réassurance de désigner une ou plusieurs personnes physiques comme responsables de la distribution. Cette disposition habilite le Roi à préciser « les exigences applicables à cet égard ». La portée de la compétence ainsi accordée au Roi manque de précision, dès lors qu'il n'est pas possible de déterminer avec certitude si la compétence du Roi reste limitée à la fixation du nombre de responsables pour la distribution, ou si sa portée est plus étendue et doit être censée viser tous les aspects de la désignation des responsables pour la distribution. Il faudrait dès lors que la délégation de pouvoir prévue à l'article 273, en projet, de la loi du 4 avril 2014 soit autrement et plus précisément définie.

Article 23

19. Il a été demandé au délégué quelle disposition de la directive est transposée par l'article 278, en projet, de la loi du 4 avril 2014. Le délégué a répondu en ces termes :

« Art. 278, § 1 bepaalt het toepassingsgebied van het nieuw Hoofdstuk V van de wet. Het toepassingsgebied is beperkt op de Belgische verzekeringsdistributeurs, de Belgische bijkantoren van verzekeringsdistributeurs uit andere lidstaten en op de verzekeringsdistributeurs uit derde landen die toegelaten zijn een activiteit in België uit te oefenen. Dit artikel is dus gebaseerd op het territorialiteitsbeginsel; dit principe wordt niet expliciet vermeld in een bepaling van de IDD-richtlijn, maar vormt bvb de basis voor de bepalingen van art. 4 tot 9 van de richtlijn.

Art. 278, § 2 vormt de concrete vertaling van overweging 3 van de richtlijn.

Krachtens art. 278, § 3 wordt de toepassing van bepaalde bepalingen van het wetsontwerp uitgesloten voor wat de producten van de tweede pijler van de pensioenen betreft. Voor deze producten is immers enkel het regime dat voorzien wordt door de richtlijn van toepassing, en niet de extra- of strengere vereisten die van toepassing zijn voor de andere verzekeringsproducten ».

Il ressort des explications fournies par le délégué que l'article 278, § 3, en projet, de la loi du 4 avril 2014 fait naître une différence de traitement entre, d'une part, des produits d'assurance auxquels s'applique exclusivement le régime de la directive et, d'autre part, des produits d'assurances auxquels des « exigences supplémentaires ou plus sévères » – complémentaires à celles de la directive – s'appliquent. Une telle différence de traitement entre des catégories de produits d'assurance devra pouvoir reposer sur une justification objective et raisonnable au regard du principe d'égalité garanti par la Constitution.

20. Selon la phrase liminaire de l'article 23 de l'avant-projet, le chapitre 5 de la partie 6 de la loi du 4 avril 2014 comprend « les articles 278 à 297 ». Le chapitre 5 en projet ne comporte toutefois que les articles 278 à 296/2. Il faudra dès lors corriger la référence aux dispositions du chapitre concerné dans la phrase liminaire de l'article 23 de l'avant-projet ¹¹.

21. L'article 278, § 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014 rend notamment applicables aux distributeurs d'assurance « les règles des articles 5, 16°/1, alinéa 2 ». Plutôt que d'imposer des règles de conduite ou des obligations d'information et d'établir une règle proprement dite, l'article 5, 16°/1, alinéa 2, en projet, de la loi implique une assimilation avec la notion de « produits d'investissement fondés sur l'assurance ». Si, à l'article 278, § 2, en projet, l'intention est de viser l'article 5, 16°/1, alinéa 2, en projet, cette référence devrait être autrement formulée et sa portée devrait en outre être plus clairement exprimée.

---

¹¹ Dans la foulée, la question se pose de savoir si l'article 25 de l'avant-projet doit effectivement insérer un article 297/1, ou plutôt un article 297.

22. L'article 278, § 3, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014 dispose que l'article 279, § 2, alinéa 2, de cette loi ne s'applique que pour les informations requises « sur la base des articles visés à l'alinéa 1er ». On n'aperçoit pas pourquoi cette disposition n'est pas intégrée dans l'article 279, § 2, en projet, de la loi, d'autant que ce procédé permet d'éviter qu'apparaisse une ambiguïté en ce qui concerne l'information visée : les mots « les informations requises sur la base des articles visés à l'alinéa 1er » peuvent en effet faire naître un doute relativement aux informations et à « l'alinéa » qui sont précisément visés.

23. À l'article 279, § 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014, les mots « de manière honnête, impartiale et professionnelle », figurant dans le texte français, ne correspondent pas aux mots « op loyale, billijke en professionele wijze », inscrits dans le texte néerlandais¹². Cette discordance devra être éliminée. Le fait que tant le texte français que le texte néerlandais de la disposition en projet correspondent respectivement au texte français et au texte néerlandais de la disposition de la directive qui est transposée, n'implique en effet pas que la discordance concernée peut être reproduite dans le droit interne.

24. Dans le texte néerlandais de l'article 285, § 3, en projet, de la loi du 4 avril 2014, il s'impose naturellement d'écrire « op verzoek van de klant ».

25. Selon l'article 285, § 8, en projet, de la loi du 4 avril 2014, le Roi peut, lorsqu'il complète les obligations d'informations prévues dans le chapitre concerné, stipuler que ces informations devront être fournies aux clients conformément à cet article. Invité à fournir des précisions à ce sujet, le délégué a communiqué ce qui suit :

« Deze bepaling lijkt een overblijfsel te zijn van een eerdere versie van het voorontwerp. Aangezien er geen machtigingen meer zijn voor de Koning om extra informatieverplichtingen op te leggen kan zij geschrapt worden ».

L'article 285, § 8, en projet, sera omis de l'avant-projet.

26. Comme l'a confirmé le délégué, le début de l'article 286, § 3, en projet de la loi du 4 avril 2014 doit être rédigé comme suit : « Dans les circonstances visées au paragraphe 2 ... » (et non : « Dans les circonstances visées au paragraphe 1er ... »).

27. L'article 287, alinéa 1er, 2°, en projet, de la loi du 4 avril 2014, dispose que, dans le code de conduite, les organisations représentatives du secteur des assurances doivent notamment mentionner « une liste non exhaustive d'incitations ayant un effet négatif sur la qualité du service fourni au client ». À défaut de code de conduite ou de ratification de celui-ci, le Roi est également habilité à établir une telle liste non exhaustive d'incitations (article 287, alinéa 3, 2°, en projet). Il a été demandé au délégué quelles sont les conséquences qui doivent être attachées à des incitations qui figurent ou non dans la liste non-exhaustive. Le délégué a répondu comme suit :

---

¹² Par contre, les textes français et néerlandais de la disposition analogue de l'article 287, alinéa 1er, 1°, en projet, de la loi du 4 avril 2014 correspondent (« d'une manière honnête, équitable et professionnelle »; « eerlijke, billijke en professionele wijze »).

« De inducements die opgenomen worden in de lijst worden geacht een negatieve effect [te hebben] op de kwaliteit van de aan de klant verleende dienst. Tengevolge worden zij geacht niet te voldoen aan het nieuw artikel 279, § 1 ('Verzekeringsdistributeurs zetten zich altijd op loyale billijke en professionele wijze in voor de belangen van hun klanten (...')). Voor de inducements die niet opgenomen zijn geldt dit vermoeden niet ».

Il semble pouvoir être déduit de l'explication fournie par le délégué que des incitations qui ne sont pas inscrites dans la liste peuvent tout autant affecter, par exemple, l'obligation découlant, pour les distributeurs, de l'article 279, § 1er, en projet, de la loi, mais qu'il faut alors encore démontrer concrètement que l'incitation concernée a un effet négatif sur la qualité du service au client. Pour les incitations qui ont effectivement été inscrites dans la liste, il existe une présomption selon laquelle elles nuisent à la qualité du service fourni au client, à moins que la preuve contraire puisse être apportée.

Il est recommandé de préciser dans l'exposé des motifs les conséquences juridiques qui découlent de l'inscription des incitations dans la liste. Cette explication peut rester limitée à l'interprétation donnée dans le présent avis si les auteurs de l'avant-projet peuvent s'y rallier ou consister en une précision différente si l'interprétation précitée n'est pas suivie. Cette explication peut alors également être mise à profit pour préciser ce qu'il y a lieu d'entendre exactement par le « caractère non-exhaustif » de la liste des incitations et, plus particulièrement, si un certain nombre d'exemples d'incitations peut suffire¹³, ou s'il faut tendre vers une liste aussi complète que possible d'incitations qui peuvent être considérées comme ayant un effet négatif sur la qualité du service fourni au client.

28. À la fin de l'article 293, § 1er, alinéa 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014, il est fait mention des « règles de conduite visées par la présente partie ou par les dispositions prises pour son exécution ». Le dispositif en projet étant susceptible d'avoir des conséquences sur le plan de la responsabilité civile des entreprises d'assurance concernées sur ce point, la référence aux « règles de conduites » visées devra être aussi précise que possible. On mentionnera par conséquent que les règles de conduite visées sont celles qui – comme l'a confirmé le délégué – sont inscrites dans le « chapitre V » de la partie concernée.

29. Dans un souci de lisibilité, il conviendra de déplacer le mot « beoordeelt » dans le texte néerlandais de l'article 295, § 3, en projet, de la loi du 4 avril 2014. Le début du paragraphe concerné sera dès lors rédigé comme suit : « Indien een verzekeringstussenpersoon de klant meedeelt dat het advies op onafhankelijke basis wordt verstrekt, beoordeelt hij een toereikend aantal ... ».

30. Dans l'article 296/2, § 1er, alinéa 2, en projet, de la loi du 4 avril 2014, les contrats d'assurance collective définis dans cet alinéa sont exclus de l'application de l'article en projet. Selon le délégué, l'article 296/2, § 1er, alinéa 2, en projet, est toutefois « een overblijfsel van een eerdere versie van de wettekst en zal [het betrokken lid] geschrapt worden ».

¹³ Le commentaire donné dans l'exposé des motifs en ce qui concerne l'article 287, en projet, de la loi du 4 avril 2014, souligne qu'à défaut d'un code de conduite acceptable, le Roi peut intervenir pour apporter lui-même ces précisions « en donnant notamment des exemples de ce qui doit être pros crit dans le secteur ».

Article 28

31. L'article 307, § 7, en projet, de la loi du 4 avril 2014 (article 28, 2°, de l'avant-projet), dispose que l'article 311, § 5, de la même loi, y compris la mesure de publication par la FSMA qui y est prévue, s'applique « pour violation des obligations prévues par la présente loi en vue de la transposition de la directive IDD, ou par des dispositions prises sur la base ou en exécution de ces dispositions, ou de la directive IDD elle-même ». Des dispositions analogues sont inscrites dans les articles 310, § 7 (article 31, 2°, de l'avant-projet), 311, § 5 (article 32, 5°, de l'avant-projet), et 312, § 7 (article 33 de l'avant-projet), en projet, de la loi du 4 avril 2014.

L'avant-projet de loi comporte non seulement des dispositions transposant la directive, mais impose également des obligations qui excèdent la directive¹⁴. Reste à savoir si la mesure visée à l'article 311, § 5, en projet sera également appliquée dans ce dernier cas. En toute hypothèse, il ne peut y avoir d'ambiguïté en ce qui concerne les cas dans lesquels la FSMA doit publier l'information concernée et ceux dans lesquels il n'y aura pas de publication et, dès lors, le cas échéant, pas d'application de l'article 311, § 5, en projet, de la loi.

Article 32

32. À la fin de l'article 311, § 5, alinéa 1er, en projet, de la loi du 4 avril 2014 (article 32, 5°, de l'avant-projet), on constate une discordance entre les textes français (« conformément à l'article 72, § 3, alinéas 4 à 7, de la loi du 2 août 2002 ») et néerlandais (« conform artikel 72, § 3, vierde tot zevende lid, van deze wet »). Il y a lieu de l'éliminer. Selon le délégué, le texte français sera corrigé à cet effet.

Article 59

33. Dans le texte néerlandais de l'article 59, alinéa 1er, de l'avant-projet, on mentionnera qu'il vise l'article 5, 21°/5 et 21°/6, « van de wet van 4 april 2014 ». Ainsi rédigé, le texte néerlandais s'accordera d'ailleurs mieux avec le texte français.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Wim GEURTS

Marnix VAN DAMME

¹⁴ Voir par exemple les articles 291 et 293, en projet, de la loi du 4 avril 2014 (article 23 de l'avant-projet).